

museum tijdschrift

KUNST, ERFGOED & DESIGN sinds 1988

+ EXTRA
KUNST-
PUZZEL

LICHT OP GROEN

De beste kunst
van deze zomer

nr5 juli-aug 2021 • € 10,50 • verschijnt 8x per jaar

Nederland

Andere ogen

Monet, Picasso en
Turner in Nederland

Zomerspecial

Een omreis waard

10 onbekende musea
om van te smullen

Leiden

Azteken

De rijkdom van pre-
columbiaans Mexico

+ de tentoonstellingsagenda
40 pagina's gratis bijlage

BP

8 710966 970829

02105

museum
tijdschrift agenda

ALTIJD OP ZOEK NAAR MEIZOENTJES

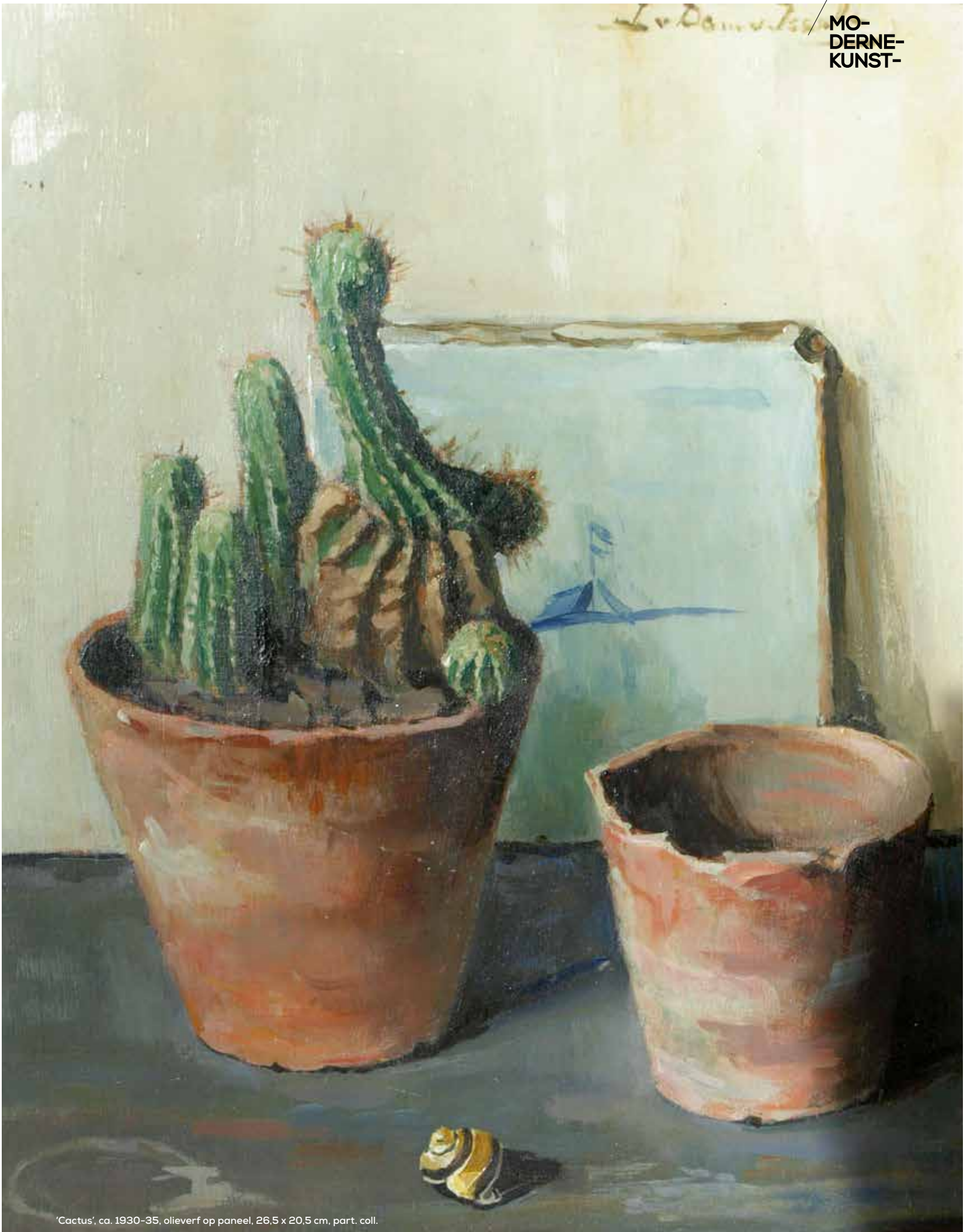

'Eiersnoer met stormglas', 1920,
olieverf op paneel, 89 x 59 cm, part. coll.

Lucie van Dam van Isselt was begin vorige eeuw gerespecteerd lid van Haagse kunstenaarsverenigingen, maar verkoos het pittoreske stadje Veere, dat zij schilderde 'met een verfijning die tegen een stootje kon'.

DOOR ADRIENNE QUARLES VAN UFFORD

Je hoeft geen vogelaar te zijn om je te laten inpakken door de reeks bonte eieren die Lucie van Dam van Isselt (1871-1949) afbeeldde op een groot stilleven. Ritmisch zijn ze aan een snoer geregen, telkens een paar van dezelfde soort, gerangschikt op kleur. Tinten turquoise zijn afgewisseld met bruin- en witschakeringen. Je voelt de triomf van de vinder van al die tere schalen. En de blijdschap dat ze niet gebroken zijn tijdens het uitblazen – nou ja, op een enkele na dan. Daarbovenop is het een sterk staaltje schilderwerk geweest om het karakter van elk ei afzonderlijk vast te leggen. Hetzelfde geldt voor de weergave van het stormglas gevuld met water dat ernaast hangt, met zijn reflecties op de muur. In de beheersing van dit alles ver-raadt zich de meester.

'Cactus', ca. 1930-35, olieverf op paneel, 26,5 x 20,5 cm, part. coll.

Karen Ekker, achterkleindochter van de kunstenaar en medesamensteller van de tentoonstelling, kwam op het spoor van dit *Eiersnoer met stormglas* via een veilinghuis. “Zo’n stormglas aan de wand kende Lucie vast omdat ze in Veere woonde, aan de haven. Het glas heeft een dikke buik met een smal tuutje aan de voorkant.” Het werkt als een soort barometer. “Bij hoge druk gaat het water in het tuutje naar beneden en bij lage druk, als er noodweer op komst is, komt het juist omhoog.”

SPEURWERK

Museum Veere brengt met ‘Lucie van Dam van Isselt. Een markante Veerse Joffer’ een overzicht van haar schilderijen. De tentoonstelling is samengesteld door Joost Bakker, conservator van het museum en Karen Ekker. “Het is dit jaar honderdvijftig jaar geleden dat Lucie werd geboren”, vertelt Ekker. Ze heeft sinds 2016 veel onderzoek gedaan naar het leven en werk van haar overgrootmoeder en legt dit vast op een website. “Er zijn veel werken boven water gekomen die nog niet eerder in het

openbaar te zien zijn geweest.” Bijna alle schilderijen, etsen, voorwerpen en documenten die getoond worden, komen uit particuliere collecties. Een paar zijn nog in het bezit van de familie, of soms van verwanten van haar vroegere vrienden. Maar het merendeel is teruggevonden door intensief speurwerk.

Van Dam van Isselt mag dan vooral bekend zijn geworden met haar uitermate verfijnde stilleven, ze schilderde en etste ook andere onderwerpen, zoals reisimpressies of stadsgezichten. Een daarvan is de aquarel *Kade in Veere* (1930), waarop je door het tuigage van een afgemeerd schip naar de overkant kijkt. Weer toont zij haar grote gevoel voor compositie en kleur. Hier zijn het de blauwe rokken van vrouwen in streekdracht en een stapel rode tonnen, afgezet tegen het groene gras van de voorgrond, die de stemming bepalen. Ook *Uit mijn venster* (ca. 1912-13), met op de voorgrond een drinkende poes en op de achter-

Lucie van Dam van Isselt, 1909

grond de Grote Kerk van Veere, biedt zicht op het idyllische Zeeuwse stadje. Zoveel schilderachtigheid, je snapt meteen waarom ook zoveel andere kunstenaars Veere bezochten, zo’n duizend over een periode van vijftig jaar. Joost Bakker: “Het was even populair onder buitenlandse schilders als Volendam.”

Nog bekender dan Veere was het nabijgelegen Domburg, waar een levendig kunstklimaat heerste. Van Dam van Isselt kwam er sinds jaar en dag, om te beginnen bij haar nicht Mies Elout-Drabbe, ook kunstenaar. Ze namen beiden jarenlang deel aan de befaamde tentoonstellingen die Jan Toorop daar organiseerde, net als bijvoorbeeld Piet Mondriaan of Jacoba van Heemskerck.

MAZZEL

Hoewel ze een groot deel van haar leven in Veere woonde, was Van Dam van Isselt bepaald geen provinciale kunstenaar. Ze had vanaf 1891 cursussen gevolgd aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag en was later werkend lid van belangrijke Haagse kunstenaarsverenigingen als Pulchri Studio en de Haagsche Kunstkring. Dat was lang niet vanzelfsprekend. Vrouwen waren bij Pulchri zwaar in de minderheid, ze werden soms wel voorgedragen, maar kwamen lang niet altijd door de ballotage. Onder de 317 werkende leden van Pulchri waren er in die tijd maar 49 vrouwen. Interessant is dat er een vast clubje vrouwelijke leden was dat altijd zorgde dat ze erbij waren als er gestemd moest worden. Maar zelfs dan kwamen niet alle voorgedragen leden erdoor. Zelfs niet als ze door een man werden voorgedragen. Lucie had mazzel gehad. Zij zat erbij.

Waarom dat lidmaatschap eigenlijk zo van belang was? Vooral omdat kunstenaarsverenigingen goed aangeschreven verkoopexposities organiseerden en ja natuurlijk: ook veel feesten. Maar een lidmaatschap was zeker niet alleen maar franje. Het werd gezien als een soort keurmerk en het verzekerde de aangesloten kunstenaars van een afzetmarkt, omdat alleen leden mochten exposeren. Dat laatste was ook voor Lucie van Dam van Isselt uiteindelijk doorslaggevend. Ze schreef in 1908 vanuit Veere aan haar broer: “Mijn 2de schilderijtje op Pulchri werd ook verkocht. Ik heb altijd tegen de kosten van het lid worden en het lidmaatschap van Pulchri opgezien, maar ook dat was van een

‘Kade in Veere’, 1930, aquarel, 31 x 36 cm, Museum Veere

'Uit mijn venster', ca. 1912-13,
olieverf op paneel,
50 x 40 cm, Marie Tak van
Poortvliet Museum, Domburg

ZOVEEL SCHILDER-
ACHTIGHEID, LOGISCH
DAT VEERE ZOVEEL
KUNSTENAARS TROK.

Marie Tak van Poortvliet

NONSENS, ZEGT DE SPREEUW TEGEN DE VERLIEFDE KIKKER.

verkeerde zuinigheid, want bij deze eerste tentoonstelling is 't nu al voor 4 jaar betaald.”

ZINTUIGEN OP SCHERP

Lucie kende veel schilders bij die verenigingen. Ze was goed bevriend met kunstenaars als Jan Toorop en Theophile de Bock, met wie ze samen met haar eerste man Evert Ekker veel optrok toen ze vanaf 1900 in het Gelderse Oosterbeek woonde. Dat dorp, niet ver van Arnhem, is omgeven door oude bossen op glooiend terrein. Het was een kunstenaarstrefpunt en er vonden veel artistieke kruisbestuivingen plaats. Bij de familie Ekker thuis was het vaak een geanimeerde boel. Toch was Lucie er niet gelukkig. Het huwelijk liep in 1907 stuk en toen ze naar Veere vertrok, mocht ze haar twee zoons, pas zes en acht jaar, niet meer zien. Pas rond 1918 zou ze hen terugvinden. Dat was slechts een paar jaar voordat ook haar tweede huwelijk, met de destijds bekende kunstcriticus Albert Plasschaert na dertien jaar op de klippen zou lopen.

De kunstenaar kon zich niet anders herinneren dan dat ze haar leven lang op zoek

ging naar meizoentjes - een oude benaming voor madeliefjes. Handenvol moet ze ervan hebben geplukt. Op haar stilleven's zie je ze vaak terug. Ze moet ervan genoten hebben om een sneetje in de stengeltjes te maken en ze steeltje voor steeltje tot een dikke krans te rijgen. Je ziet hoe ze een vuistdik boekje madeliefjes in een zilveren beker heeft geduwd, of hoe ze, op het schilderij *Voorjaar* zomaar wat losse steeltjes neerlegde bij een paar stronken rabarber. En zoals een cameraman zelfs bij een stille opname een geluidsman meeneemt om onopvallende dingen als ruisende bomen, een opgewonden merel of een dichtslaande deur te registreren, zo probeerde Van Dam van Isselt met haar stilleven's op een of andere manier alle zintuigen op scherp te zetten.

'EEN PITTIG VLOEKJE'

Ekker vertelt hoe ze tijdens haar onderzoek het gevoel had haar overgrootmoeder steeds een beetje beter te leren kennen. Zo is er in de tentoonstellingscatalogus een krantenstuk afgedrukt waarin een vriendin kort na haar dood in 1949 over haar schreef: "Af en toe plaatste ze een pittig

vloekje, maar het misstond haar niet, ze had een verfijning die tegen een stootje kon." Lucie van Dam van Isselt reisde veel, was enorm belezen en hield van woordgrappen. Ze was altijd aan het tekenen en pakte telkens haar penselen erbij om menukaarten voor een van de vele etentjes die ze gaf te illustreren. "Ze was heel geestig. Dat zie je bijvoorbeeld aan een schilderij als *De kikker en de spreeuw*. Achterop staat een gedicht, dat ze volgens mij zelf heeft gemaakt." Het is een conversatie tussen die twee dieren. De kikker komt met vreselijk hoogdravende liefdesbetuigingen, maar de spreeuw snoert hem de mond:

"k Heb lak aan al je flauwe praat
Eten, is 't waar 't mij om gaat
Vette wormen, voedzaam graan
Kom niet met je nonsens aan."

Adrienne Quarles van Ufford is kunsthistoricus en journalist

'Lucie van Dam van Isselt, een markante Veerse Joffer', 12 juni t/m 8 november, Museum Veere, Kaai 25, Veere, ma t/m zo 10-17, MK geldig, catalogus € 19,95 (uitgeverij WBooks), museumveere.nl. Zie ook lucievandamvanisselt.nl